

Nowa odmiana świdośliwy olcholistnej ‚Amela’ – od nasion z Kanady do polskiego sukcesu hodowlanego

Historia hodowli świdośliwy olcholistnej w Polsce

PRACE HODOWLANE nad świdośliwą olcholistną (*Amelanchier alnifolia* Nutt.) w Instytucie Ogrodnictwa- PIB w Skierniewicach rozpoczęto w 2012 roku, opierając się na nasionach przywiezionych z Kanady. Wieloletnie prace hodowlano-selekcyjne prowadził zespół pracowników Zakładu Hodowli Roślin Ogrodniczych (ZHRO) pod kierunkiem prof. dr. hab. Stanisława Pluty. Wyselekcjonowany klon świdośliwy, oznaczony pierwotnie numerem hodowlanym 4/3, otrzymał nazwę odmianową ‚Amela’ i w 2022 roku został wpisany do Wspólnotowej Księgi Ochrony Odmian Uprawnych (CPVO¹) w Angers we Francji.

Możliwości uprawy

Wieloletnie badania prowadzone w ZHRO wykazały, że świdośliwa olcholistna jest gatunkiem o małych wymaganiach agrotechniczno-uprawowych, dobrze przystosowuje się do naszych warunków klimatycznych i glebowych. Krzewy są wysoko mrozowytrzymałe, dobrze rosną na glebach piaszczysto-gliniastych o średniej żyzności i nie wymagają nawadniania. Dotychczasowe obserwacje i badania nie wykazały istotnych problemów z patogenami chorobotwórczymi lub szkodnikami, jedynie potrzebna jest ochrona dojrzewających owoców przed ptakami.

Wartość zdrowotna owoców

Owoce świdośliwy olcholistnej są bogate w związki bioaktywne, związki polifenolowe, w tym antocyjany, o właściwościach przeciwutleniających, opóź-

niających procesy starzenia w organizmie, zapobiegających nowotworom oraz wspomagających układ odpornościowy. Zawierają także karotenoidy, a także witaminy C, A i B2, niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania naszego organizmu. Są bogate w potas, który wyrównuje ciśnienie krwi, magnez – aktywator wielu enzymów wpływający na pracę mięśni i układu krążenia oraz wapń – składnik budulcowy kości i zębów. Owoce wykazują właściwości przeciwzapalne, eliminując czynniki chorobotwórcze oraz dietetyczne – zawierają dużo błonnika pokarmowego, który wpływa korzystnie na układ trawienny. Te cechy czynią owoce i przetwory świdośliwy naturalnym uzupełnieniem diety zdrowotnej, szczególnie w kontekście rosnącego zainteresowania konsumentów żywnością bogatą w związki bioaktywne.

Charakterystyka odmiany ‚Amela’

Krzewy odmiany ‚Amela’ rosną średnio silnie, słabiej niż kanadyjskie odmiany ‚Honeywood’ czy ‚Martin’. Starsze pędy tworzą średnio-rozłożysty pokrój, wykazują naturalną tendencję do rozkładania się w kierunku międzyrzędzi pod wpływem masy owoców. Cechy morfologiczne krzewów tej odmiany wskazują na jej dobre przystosowanie do maszynowego zbioru owoców. Kwitnienie roślin przypada na przełom kwietnia i maja, w podobnym terminie, co u kanadyjskiej odmiany ‚Northline’. Owoce są średniej wielkości – o masie pojedynczego owocu 0,7–1,1 g i średnicy 10–12 mm, o kształcie kulistym, barwy granatowo-czarnej z charakterystycznym nalotem (Fot. 1). Owoce są zebrane w gronach po 10-15 sztuk, dojrzewają równomiernie na początku lipca, owoce nie opa-

¹ CPVO- Community Plant Variety Office, czyli Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin- zarządzanie systemem praw do odmian roślin w całej UE.

Fot. Stanisław Płuta

Fot. Stanisław Płuta

Krzewy i owoce odmiany świdosiłwy olchołistnej 'Amela'.

dają. Owoce charakteryzują się słodkim smakiem, są soczyste i posiadają ciekawy aromat, stanowią zarówno doskonały dodatek do ciast, jak i wyjątkowy surowiec do wyrobu dżemów i nalewek. Mogą być także spożywane w stanie świeżym jako owoce deserowe.

Produktywność przekraczająca standardowe odmiany

W badaniach prowadzonych w Sadzie Doświadczalnym w Dąbrowicach /k. Skierniewic, odmiana 'Amela' wykazała wyjątkowo wysoką plenność. W latach 2021–2022 średnie plonowanie wyniosło 4,33 kg z krzewu (w przeliczeniu 15,5 t/ha²) – było to od około 50% do 93,0% więcej w porównaniu do plonów uzyskiwanych z najlepszych kanadyjskich odmian (2,24–2,99 kg/krzew, czyli 8,0–10,7 t/ha) testowanych w tych samych warunkach klimatyczno-glebowych. W badaniach prowadzonych w latach

2021–2024 najwyższym plonowaniem odznaczały się odmiany 'Amela', 'Northline' i klon hodowlany o numerze 5/6, podczas gdy kanadyjskie odmiany 'Honeywood' i 'Thiessen' wykazywały wyraźnie słabszą produktywność.

Przydatność odmiany 'Amela'

Odmiana 'Amela' może być uprawiana zarówno w dużych gospodarstwach sadowniczych specjalizujących się w uprawie krzewów owocowych ze zbiorem kombajnowym owoców, jak również amatorsko na działkach i w ogrodach przydomowych. Ponadto odmiana ta może być w kręgu zainteresowań szkółek sadowniczych, Ośrodków Doradztwa Rolniczego, przemysłu przetwórczego i zamrażalnicy owoców oraz gospodarstw agroturystycznych z własnym przetwórstwem. Jednak, brak zagwarantowania plantatorom rentownej ceny skupu owoców pozostaje krytycznym warunkiem dla fak-

² Przyjęto rozstaw sadzenia krzewów na plantacji towarowej 4,0 x 0,7 m = 3570 krzew/ha

tycznego rozwoju i rozpowszechnienia uprawy towarowej tego gatunku roślin.

Hodowla twórcza i badania wykonane zostały w Instytucie Ogrodnictwa, w ramach dotacji celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Hodow-

ła i nasiennictwo roślin uprawnych (2026), zadanie 3.11 „Wytworzenie materiałów wyjściowych świadośliwy olcholistnej (*Amelanchier alnifolia*) o wysokiej jakości owoców i tolerancji na stres abiotyczny”.

dr Łukasz Seliga, prof. dr hab. Stanisław Pluta,
mgr inż. Julia Trzcńska, Aleksandra Skrobisz,
inż. Alicja Klepaczka, Stanisław Bodek
Zakład Hodowli Roślin Ogrodniczych,
Instytut Ogrodnictwa – PIB w Skierniewicach

Zastosowanie roślin okrywowych w sadach jabłoniowych

Współczesne sadownictwo coraz częściej staje przed wyzwaniem pogodzenia wysokiej i stabilnej produkcji owoców z rosnącymi oczekiwaniami dotyczącymi ochrony środowiska. Jednym z istotnych problemów w intensywnych systemach uprawy jabłoni jest sposób zarządzania glebą w rzędach drzew. Od wielu lat dominującą praktyką był, i nadal pozostaje, ugór herbicydowy. Choć metoda ta skutecznie ogranicza zachwaszczenie, wiąże się również z licznymi konsekwencjami środowiskowymi, takimi jak degradacja struktury gleby, zwiększona podatność na erozję czy ograniczenie bioróżno-

rodności flory i fauny glebowej. W odpowiedzi na te wyzwania coraz większe zainteresowanie budzą alternatywne metody pielęgnacji gleby w sadach, w tym stosowanie żywych ściółek. Żywe ściółki to trwałe okrywy roślinne wprowadzane w rzędach drzew, których zadaniem jest ograniczanie rozwoju chwastów, ochrona gleby oraz poprawa jej właściwości fizycznych, chemicznych i biologicznych. Dodatkową zaletą tej metody jest możliwość zwiększenia różnorodności biologicznej środowiska rolniczego oraz poprawa jego stabilności ekologicznej. Dotychczas najlepiej poznanymi gatunkami

Fot. Urszula Bałuszyńska

